ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ

САМАРҚАНД ИҚТИСОДИЁТ ВА СЕРВИС ИНСТИТУТИ

«БУХГАЛТЕРИЯ ҲИСОБИ»
фанидан

АМАЛИЙ МАШҒУЛОТЛАР БЎЙИЧА МАТЕРИАЛЛАР

САМАРҚАНД 2016

1-Мавзу. “БУХГАЛТЕРИЯ ҲИСОБИ” ФАНИНИНГ ПРЕДМЕТИ, МЕТОДИ ВА ЎРГАНИШ УСУЛЛАРИ

Ҳисоб тушунчасининг моҳияти, турлари ва бошқарувда тутган ўрнини муҳокама қилиш учун лойиҳа босқичлари:

1.Ҳисоб тушунчасининг моҳияти;
2.Ҳисобнинг турлари;
3.Ҳисобнинг бошқарувда тутган ўрни.

Бухгалтерия ҳисобининг предмети ва объектини муҳокама қилиш учун бериладиган блиц-сўров саволлари рўйхати:

1.Ҳар қандай фаннинг предмети деганда нимани тушунмоқ керак;
2.Бухгалтерия ҳисобининг предмети бошқа иқтисодий фанлар предметларидан нимаси билан фарқ қилиши керак;
3.Бухгалтерия ҳисобининг предмети нималарни ўз ичига олади;
4.Бухгалтерия ҳисобининг объектлари нималардан иборат.

Бухгалтерия ҳисобида қўлланиладиган усулларни «Нилуфар гули» усулида муҳокама қилиш.

1.Талабалардан 8 та гуруҳ шакллантирилади;
2.«Нилуфар гули»нинг ўзаги қуйидагича тузилади:

	Баланс	

	Счётлар	

	Икки-ёклама ёзув	

	Ҳисо-бот	

Баланс	Счётлар	Иккиёк-лама ёзув
Ҳисо-бот	**Бухг. ҳис.и усул-лари**	Баҳо-лаш
Ҳуж-жатлаш-тириш	Инвен-тари-зация	Каль-кул-яция

	Баҳо-лаш	

	Ҳуж-жатлаш-тириш	

	Инвен-тари-зация	

	Каль-кул-яция	

3.Сўнгра ҳар бир гуруҳга биттадан бухгалтерия ҳисоби усулининг хусусиятларини ёзиб чиқишни талаб қилади.

4.Гуруҳларга «Нилуфар гули»ни расмийлаштиришга 10 минут вақт берилади. Сўнгра ҳар бир гуруҳдан 1 тадан талаба чиқиб презентация қилади. Презентация учун 1-2 минут вақт берилади.

2-Мавзу. БУХГАЛТЕРИЯ БАЛАНСИ, СЧЁТЛАР ВА ИККИ ЁҚЛАМА ЁЗУВ.

Кейс

«Аббос» МЧЖ бўйича қуйидаги маълумотлар берилган:

1. 201_ йил 1 январ ҳолатига «Аббос» МЧЖ активлари ва уларнинг ташкил топиш манбалари:

Счётнинг номи	Сумма
Асосий воситалар	80 277 405
Асосий воситалар эскириши	55 871 751
Қимматли қоғозлар (банк акциялари)	100 000
Узоқ муддатли банк кредити	12 700 000
Ёқилғи	705 254
Хом-ашё ва материаллар	18 181 703
Хўжалик инвентарлари	2 415 067
Қурилиш материаллари	41 474
Таъминчиларга тўланадиган счётлар	8 905 600
Тугалланмаган ишлаб чиқариш	12 851 320
Тайёр маҳсулот	10 000 000
Бюджетга солиқлар бўйича қарзлар	6 700 309
Пенсия жамғармасига қарзлар	1 800 506
Йўл фондига қарзлар	1 025 502
Келгуси давр харажатлари	515 430
Олинадиган счётлар	56 120 000
Тўланадиган фоизлар	182 406
Олинган кредитнинг жорий қисми	1 400 000
Таъминотчиларга тўланган бўнаклар	14 600 000
Бюджетга бўнак тўловлари	1 800 000
Ҳисоб-китоб счётидаги пул маблағлари	60 330 405
Кассадаги пул маблағлари	10 000
Харидорлардан олинган бўнаклар	40 500 000
Иш ҳақи бўйича қарзлар	3 475 006
Бошқа кредиторлик қарзлар	4 652 382
Устав капитали	70 000 000
Қайта баҳолаш бўйича резерв капитали	8 450 090
Бепул олинган мулк	3 500 000
Тақсимланмаган фойдаси	38 784 506

2. 201_ йил январ ойи мобойнида қуйидаги хўжалик операциялари юз берган:

№	Операциянинг мазмуни	Сумма	Балансдаги ўзгариш типи
1	2	3	4
1	Ҳисоб-китоб счётидан иш ҳақи бериш учун пул олинди ва кассага кирим қилинди	3 475 006	
2	Ходимларга иш ҳақи тарқатилди	3 475 006	
3	Дебиторлик қарз келиб тушди	9 600 000	
4	Хом-ашё ўтказилган бўнак ҳисобидан келиб тушди	14 600 000	
5	Таъминотчилар олдидаги кредиторлик қарз ўтказиб берилди	4 905 000	

6	Таъминотчилардан қизил қум келтирилди	90 000	
7	Ишлаб чиқаришга қўйидаги харажатлар қилинди: • Хом-ашё • ишчиларга иш ҳақи • ижтимоий суғуртага ишчилар иш ҳақидан 25 % лик ажратма • асосий воситаларга эскириш ҳисобланди	 5 000 000 3 650 000 ? 700 000	
8	Ишлаб чиқаришдан тайёр маҳсулот олинди	9 000 000	
9	Таъсисчилар йиғилиши қарорига асосан корхонанинг ўтган йилги фойдаси қўйидагича тақсимланди: - таъсисчиларга дивидент - резерв капиталига	 30 000 000 8 784 506	

Талаб қилинади:

1.«Аббос» МЧЖнинг 201_ йил 1 январ ҳолатига бошланғич балансини тузинг.

2.Юз берган хўжалик операциялари таъсирида балансда рўй берган ўзгариш типини аниқланг;

3.Юз берган хўжалик операцияларини инобатга олган ҳолда 201_ йил 1 феврал ҳолатига ҳисобот балансини тузинг;

4. 201_ йил 1 январ ҳолатига тузилган бошланғич баланс моддаларига «Т» счётларни очинг;

5. 201_ йил январ ойи мобойнида юз берган хўжалик операцияларини «Т» счётларда акс эттиринг ва счётларни ёпинг.

Услубий кўрсатма:

1.«Аббос» МЧЖнинг бошланғич ва ҳисобот балансини қуйидаги жадвал кўринишида расмийлаштиринг:

Хўжалик маблағлари	**01.01.201_йга сумма**	**Январ ойидаги ўзгаришлар (+; -)**	**01.02.201_й. га сумма**
АКТИВ			
I. Узоқ муддатли активлар 1. Асосий воситалар а) бошланғич қиймат б) жамланган эскириш в) қолдиқ қиймат 2. Молиявий инвестициялар			
Жами узоқ муддатли активлар			
II. Жорий активлар 1. Ишлаб чиқариш захиралари 2. Тугалланмаган ишлаб чиқариш 3.Тайёр маҳсулот 4. Келгуси давр харажатлари 5. Касса 6. Ҳисоб-китоб счёти 7. Харидорларнинг қарзи 8. Таъминотчиларга тўланган бўнаклар 9. Бюджетга тўланган бўнаклар			
Жами жорий активлар			
БАЛАНС			

ПАССИВ			
I. Ўз маблағлари манбалари 1. Устав капитали 2. Резерв капитали 3. Тақсимланмаган фойда			
Жами ўз маблағлари манбалари			
II. Мажбуриятлар 1. Таъминотчилар олдидаги қарзлар 2.Харидорлардан олинган бўнаклар 3. Иш ҳақи бўйича қарзлар 4. Ижтимоий суғурта бўйича қарзлар 5. Бюджет олдидаги қарзлар 6. Бошқа кредиторлик қарзлар 7. Таъсисчилардан қарзлар 8.Узоқ муддатли банк кредитлари			
Жами мажбуриятлар			
БАЛАНС			

2.Юз берган хўжалик операциялари таъсирида балансда рўй берган ўзгариш типини 201_ йил январ ойида юз берган хўжалик операциялари акс эттирилган (юқоридаги) жадвалнинг 4-устунида акс эттиринг;

3. 201_ йил 1 январ ҳолатига тузилган бошланғич баланс моддаларига «Т» счётларни очиш, юз берган хўжалик операцияларини счётларда акс эттириш ва счётларни ёпишни қуйидагича амалга оширинг:

Дт 5010 «Касса» Кт	
С1=10 000	
	3 475 006
ДО=	КО=
С2=	

Дт 6710 «Иш ҳақи бўйича мажб.» Кт	
	С1=3 475 006
3 475 006	
ДО=	КО=
	С2=

С2 = С1 + ДО – КО, бунда:
С2 – охирги қолдиқ;
С1 – бош қолдиқ;
ДО ва КО – дебет ва кредит оборот;

С2 = С1 + КО – ДО, бунда:
С2 – охирги қолдиқ;
С1 – бош қолдиқ;
ДО ва КО – дебет ва кредит оборот;

Кейс

Талаб қилинади:

1.Кейс №2 да келтирилган хўжалик операцияларини хўжалик операцияларини қайд этиш журналига ёзинг;

Услубий кўрсатма:

1.Хўжалик операцияларини қайд этиш журналини қуйидаги шаклда юритинг:

№	Ҳужжат		Операциянинг мазмуни	Сумма	Дебет	Кредит
	№	сана				
1			Ҳисоб-китоб счётидан иш ҳақи бериш учун пул олинди ва кассага кирим қилинди	3 475 006		
2			Ходимларга иш ҳақи тарқатилди	3 475 006		

3			Дебиторлик қарз келиб тушди	9 600 000		
4			Хом-ашё ўтказилган бўнак ҳисобидан келиб тушди	14 600 000		
5			Таъминотчилар олдидаги кредиторлик қарз ўтказиб берилди	4 905 000		
6			Таъминотчилардан қизил қум келтирилди	90 000		
7			Ишлаб чиқаришга қўйидаги харажатлар қилинди: • Хом-ашё • ишчиларга иш ҳақи • ижтимоий суғуртага ишчилар иш ҳақидан 25 % лик ажратма • асосий воситаларга эскириш ҳисобланди	 5 000 000 3 650 000 ? 700 000		
8			Ишлаб чиқаришдан тайёр маҳсулот олинди	9 000 000		
9			Таъсисчилар йиғилиши қарорига асосан корхонанинг ўтган йилги фойдаси қўйидагича тақсимланди: - таъсисчиларга дивидент - резерв капиталига	 30 000 000 8 784 506		

3-Мавзу. БАҲОЛАШ, КАЛЬКУЛЯЦИЯ, ҲУЖЖАТЛАШТИРИШ ВА ИНВЕНТАРИЗАЦИЯ

Кейс

Қўйидаги активларни баҳолаш усулларини кўрсатинг. Кейс ечимини қўйидаги жадвал кўринишида расмийлаштиринг

№	Баланс моддаси	Баҳолаш усули
1	Асосий воситалар	
2	Молиявий инвестициялар	
3	Ишлаб чиқариш захиралари	
4	Тугалланмаган ишлаб чиқариш	
5	Тайёр маҳсулотлар	
	Жами	

Кейс

Корхонада 1 январ ҳолатига 90 бирлик (Ҳар бир бирлигининг баҳоси 5000 сўмдан, жами 45 000 сўмлик) хом – ашё мавжуд. Январ ойида қуйидаги партияларда хом – ашё келтирилди ва ишлаб чиқаришга сарфланди.

Хом-ашёнинг кирими бўйича маълумотлар				Ишлаб чиқаришга сарфланиши бўйича маълумотлар	
Кирим қилин-ган санаси	Сони	Бахоси	Суммаси	И/ч га берил ган санаси	Сони
03.01	250	4500		08.01	250
15.01	125	4800		20.01	160
23.01	200	4200			

ФИФО ва ЛИФО усули бўйича аниқланг:

- ишлаб чиқаришга сарфланган материаллар қиймати;
- 01.02.200_ га материаллар сони ва суммаси.

Кейс

100 метр мато ишлаб чикаришга сарфланадиган харажатларнинг куйида келтирилган меъёрлари асосида 1 метр матонинг ўртача норматив таннархини калькуляция килинг.

1000 метр матога кетадиган харажат меъёрлари

Харажат моддалари	**Ўлчов бирлиги**	**Харажат меъёри**	**Нархи, сўм**	**Суммаси**
Ип-калава	кг	300	15 000	
Бўёк	кг	15	250 000	
Электр энергияси	Сўм	100 000		
Газ	Сўм	30 000		
Иш хаки	Сўм	1 000 000		
Ижтимоий суғуртага ажратма (Иш хакига нисбатан)	%	25		
Умумцех харажатлари (мате-риаллар кийматига нисбатан)	%	20		
Жами				
1 метр матонинг ўртача норматив таннархи				

Кейс

Ҳужжатларнинг номи:

кирим касса ордери, асосий воситаларга амортизация ҳисоб-китоби, талабнома, чиким касса ордери, буйруқ, наклодной, забор варақаси, иш ҳақи ҳисоб-китоби, счёт-фактура, тўлов топшириқномаси.

Талаб қилинади:

Ушбу ҳужжатларни қуйидаги гуруҳларга ажратинг:

1.Гувоҳлик берувчи ҳужжатлар
2.Фармойиш берувчи ҳужжатлар
3.Фармойиш ва гувоҳлик берувчи ҳужжатлар
4.Бухгалтерлик ҳисоб-китобларни акс эттирувчи ҳужжатлар
5.Ички ҳужжатлар
6.Ташқи ҳужжатлар

Кейс ечимини қўйидаги жадвал кўринишида расмийлаштиринг:

Ҳужжатларнинг номи	1	2	3	4	5	6

2.Кирим ва чиқим касса ордери, тўлов топшириқномаси ва счёт-фактураларни белгиланган бланкаларда тўлдиринг. Бунда реквизитларни мустақил белгиланг.

Кейс

Корхона раҳбарининг 6-сон буйруғига билан тузилган коммисия тамонидан цехдаги товар-моддий бойликлар инвентаризацияси ўтказилди.
Инвентаризация натижасида қўйидагилар аниқланди.

- Цемент бўйича – 0,3 тонна камомад
  оҳак бўйича - 0,1 тонна ортиқча3-топшириқнинг

Талаб қилинади:

Ушбу операция бўйича қўйидаги вазифаларни бажаринг.

1. Инвентаризация рўйхатини тузинг.
2. Инвентаризация натижаларини таққослама қайдномасини тузинг, унда инвентаризация натижаларини кўрсатинг ва уларни счётларда акс эттиринг.

Инвентаризация рўйхатини қўйидаги келтирилган шаклда тузинг, етишмаган реквизитларини мустақил тўлдиринг.

ТОВАР-МОДДИЙ ЗАҲИРАЛАР
ИНВЕНТАРИЗАЦИЯ РЎЙХАТИ № 2

	СТИР:	202431902
Ташкилот		Кодлар:
Мукчилик шакли	ОКУД бўйича инв-1 шакли	
Инвентаризация ўтказиш	Сана (йил, ой, кун)	
Учун асос:	ОКПО коди	
Буйруқ, қарор	ОКОНХ коди	
(кераксизи ўчирилсин)	ОКПО коди	
	Инвентаризация бошланган сана	
	Инвентаризация тугаган сана	

Товар-моддий заҳиралар _____
Жойлашган жойи _____

ТИЛХАТ

Инвентаризация бошланган даврда барча кирим ва чиқим ҳужжатлар бухгалтерияга топширилган, менинг жавобгарлигимга келиб тушган барча товар-моддий заҳиралар кирим қилинган, чиқим қилингани харажатга олинган.

Моддий-жавобгар шахс (лар):

___ ___ _____ _____
лавозими имзо Ф.И.Ш.

_____ _____ _____
лавозими имзо Ф.И.Ш.

Т /р	Товар-моддий заҳиралар		Ўлчов бирлиги		Нархи, сўм	Ҳақиқатга мавжуд		Бухгалтерия маълумотлари бўйича	
	Номи, шакли, сорти, гуруҳи	Номенк-латура номери	Номи	ЎББТ бўйича коди		Сони	Сумма	Сони	Сумма

Жами рўйхат бўйича: тартиб рақамлар _____
Имзо

Жами ҳақиқатдаги сони _____
Имзо

_____

сўмга. Ҳақиқатда _____

сўм _____
Имзо

Комиссия раиси:

_____ _____ _____

лавозими имзо Ф.И.Ш.

Комиссия аъзолари:

_____ _____ _____ _____

лавозими имзо Ф.И.Ш.

_____ _____ _____

лавозими имзо Ф.И.Ш.

Ушбу инвентаризация рўйхатида № _____ № _____ номерланган товар-моддий заҳиралар, менинг иштирокимда комиссия томонидан тешкирилди ва санокдан ўтказилди. Барча рўйхати илова қилинган товар-моддий заҳиралар менинг жавобгарлигимда сақланмокда.

Моддий жавобгар шахс (лар):

_____ _____ _____

лавозими имзо Ф.И.Ш.

Ушбу рўйхатда келтирилган суммаларни текширдим ва ҳисобладим

_____ _____ _____

лавозими имзо Ф.И.Ш.

Таққослама қайдноманинг қўйида келтирилган шаклда тузинг, етишмаган реквизитларини мустақил тўлдиринг.

Инвентаризация натижаларини таққослама қайдномаси

	Инвента-ризация қилинган ТМЗ лар	Бухгалтерия ҳужжатлари бўйича			Инвентаризация бўйича аниқланди			Инвентаризация натижаси (кўп, кам)		
		сони	нархи	сумма	сони	нархи	сумма	сони	нархи	сумма
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11

Раҳбар:

Бош ҳисобчи:

Инвентаризация комиссияси раиси:

4-Мавзу. АСОСИЙ ХЎЖАЛИК ЖАРАЁНЛАРИНИ ҲИСОБГА ОЛИШ ПРИНЦИПЛАРИ

Асосий хўжалик операциялари бўйича икки ёқлама ёзувларни (бухгалтерия ўтказмаларини) қилинг. Бухгалтерия ўтказмаларини қуйида келтирилган хўжалик операцияларини қайд этиш журналига ёзинг:

Ҳужжат		Операциянинг мазмуни	Сумма	Д-Т	К-Т
№	Сана				
5	02.01	5-сон тўлов топшириқномаси асосида Отель «Афросиёб» дан дебиторлик қарз келиб тушди	30 000 000		
4	10.01	4-сон счёт-фактура билан «Ленинабадснаб»дан 10 тонна цемент ўтказилган бўнак ҳисобидан келиб тушди	25 000 000		
7	10.01	7-сон тўлов топшириқномаси асосида «Самарқанддепо»га қора қум учун кредиторлик қарз ўтказиб берилди	15 000 000		
1	6.01	1-сон счёт-фактура билан Лифтзаводга олинган бўнак ҳисобидан қўйидаги маҳсулотлар жўнатилди ва даромадга олинди: • Қолипли цементли ғишт – 1000 дона = 140000 сўмга • Бордюр – 150 дона = 600000 сўмга	70 040 000		
13	09.01	13-сон тўлов топшириқномаси асосида «Самтаъмирзавод» дан тайёр маҳсулот олиш учун сумма бўнак тариқасида келиб тушди	100 000 000		
2	10.01	2-сон счёт-фактура билан «Самтаъмирзавод» га қўйидаги маҳсулотлар сотилди ва даромадга олинди: • Қолипли цементли ғишт – 7000 дона	98 000 000		
8	11.01	8-сон тўлов топшириқномаси билан «Самтаъмирзавод» га ортиқча келиб тушган бўнак суммаси қайтарилди	2 000 000		
4	10.01	4-сон счёт-фактура билан Жума карьеридан 30 куб/м қизил қум келтирилди	9 000 000		
1	30.01	Қайта ишлов далолатномасига кўра қолипли цементли ғишт ишлаб чиқаришга қўйидаги харажатлар қилинди: • Цемент 20 тонна х 25000 сўмдан • Қора қум 40 куб/м х 2000 сўмдан • Қизил қум 56 куб/м х 3000 сўмдан • «Сувоқова» и/ч корхонасидан счёт олинди • ишчиларга иш ҳақи ҳисобланди	 25 000 000 8 000 000 16 800 000 400 000 8 000 000		

		• ижтимоий суғуртага ишчилар иш ҳақидан 25 % лик ажратма қилинди • «Самэлектротаъминот» корхонасидан счёт олинди • «Самарқандгазсотиш» корхонасидан счёт олинди	2 000 000 720 000 400 000		
	30.01	Умумцех харажатлари • сарфланган бензин ҳисобдан чиқарилди • яроқсиз ҳолга келган қўлқоплар ҳисобдан чиқарилди (10 дона х 10 000 сўмдан) • цех биносига амортизация ҳисобланди • бетон қориш машинаси (БМ-ТХ1) га амортизация ҳисобланди • бетон қориш машинаси (М-Т3) га амортизация ҳисобланди • бошқа ишлаб чиқариш жиҳозларига амортизация ҳисобланди • цех қоровулига – 600 000 сўм, машина ҳайдовчига – 800 000 сўм иш ҳақи ҳисобланди • қоровул ва машина ҳайдовчи иш ҳақидан ижтимоий суғурта (мос раившда 25 % ажратма қилинди	3 000 000 100 000 333 300 750 000 625 000 375 000 1 400 000 11 160		
1	30.01	Ишлаб чиқаришдан 8000 дона цементли ғишт омборга қабул қилинди	90 088 753		
	30.01	Бошқарув аппарати ходимларига иш ҳақи ҳисобланди	45 000		
	31.01	Иш ҳақидан ижтимоий суғуртага 25 %лик ажратма қилинди			
	31.01	Сотилган тайёр маҳсулот таннархи	110 000 000		
	31.01	Корхона раҳбарининг 6-сон буйруғига билан тузилган коммисия тамонидан цехдаги товар-моддий бойликлар инвентаризацияси ўтказилди. Инвентаризация натижасида қўйидагилар аниқланди. - Цемент бўйича – 0,3 тонна камомад - оҳак бўйича - 0,1 тонна ортиқча	 750 000 25 000		

5-Мавзу. БУХГАЛТЕРИЯ ҲИСОБИ РЕГИСТРЛАРИ ВА ШАКЛЛАРИ. БУХГАЛТЕРИЯ ҲИСОБИНИ ТАШКИЛ ЭТИШ.

Кейс

Хўжалик операцияларини қайд этиш журнали:

Ҳужжат		Операциянинг мазмуни	Сумма	Д-Т	К-Т
№	Сана				
1	05.01	Ҳисоб-китоб счётидан иш ҳақи бериш ва алиментларни тўлаш учун №315496 чек билан пул олинди ва 1-сон кирим касса ордери асосида кассага кирим қилинди	5 450 000		
1	05.01	Тўлов қайдномаси асосида ходимларга иш ҳақи тарқатилди ва у 1-сон чиқим касса ордери билан расмийлаштирилди	4 500 000		
2	05.01	Тўлов қайдномаси асосида алиментлар тўланди ва унга 2-сон чиқим касса ордери ёзилди	500 000		
3	08.01	Олинмай қолинган депонент иш ҳақи ҳисоб-китоб счётига топширилди ва унга 3-сон чиқим ордери ёзилди	450 000		

Талаб қилинади:

1.Хўжалик операцияларини қайд этиш журналига бухгалтерия ёзувларини беринг.

2. 5010 «Касса» счёти бўйича 1-сон журнал-ордер ва 1-сон қайдномани қўйида келтирилган шаклда юритинг.

Журнал-ордер № 1

5010 «Касса» счёти кредити бўйича

200__ йил_____

№	Сана	Операция мазмуни	5010 счёт кредитидан дебет счётларга:				5010 нинг кредити бўйича
			6710	6990	5110		
1	2	3	4	5	6	7	12

1-сон қайднома

201__ йил_____

ой бошига қолдиқ 6000 сўм

№	Сана	Операция мазмуни	Кредит счётлардан 5010 счёт дебетига:				5010 нинг дебети бўйича
			5110				
1	2	3	4	5	6	7	12

ой охирига қолдиқ _

Тўлдирилган сана « » 200__ й.

Бажарувчи _____ Бош ҳисобчи _____

Имзо Имзо

3. 5010 «Касса» счёти бўйича ҳисоб маълумотини мемориал-ордер шаклида қайд этинг ва жамланг. Мемориал-ордерни қўйида келтирилган шаклда юритинг.

Мемориал-ордер № 1 «Касса»
_____ 201__ й.

Операциянинг мазмуни	Дебет	Кредит	Сумма
Жами дебет бўйича			
Жами кредит бўйича			

Бажарувчи _____ _____ Бош ҳисобчи _____
Имзо Имзо

6-Мавзу. АСОСИЙ ВОСИТАЛАР ВА НОМОДДИЙ АКТИВЛАРНИНГ ҲИСОБИ

«Лойиҳа» технологияси асосида асосий воситаларни назарий жиҳатдан ёритувчи саволлар:

Асосиф воситаларнинг:
1.Моҳияти ва корхона хўжалик фаолиятидаги ўрни;
2.Таркибий тузилиши;
3.Таснифи;
4.Баҳоланиши;
5.Ҳисобининг вазифалари.

2.2.2-илова. «Балиқ скилети»нинг умумий тузилиши:

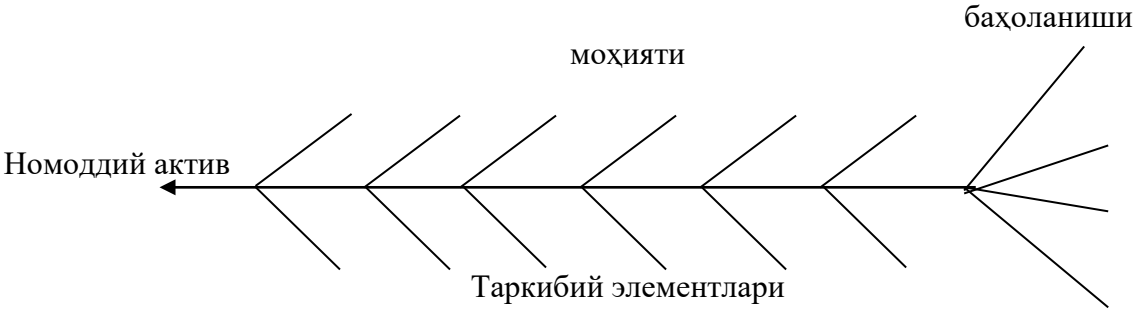

Кейс

«Умид» ХКда 201_ йил январ ойида асосий воситалар билан боғлиқ қуйидаги операциялар юз берган:

1. 06.01.201_ йилда янги станок сотиб олинди (счёт-фактура №4) ва бошланғич қиймати тўлиқ шакллантирилиб, қабул қилиш ва топшириш далолатномаси асосида фойдаланишга топширилди: счёт-фактурада кўрсатилган сотиб олиш қиймати-10 000 000 сўм, ҚҚС 2 000 000 сўм; ташиб келтирганлиги учун транспорт ташкилотидан счёт олинди (счёт-фактура №2) – 700 000 сўм, ҚҚСсиз; станокни ўрнатиш учун сарфланган қурилиш материаллари – 30 000 сўм.

2. 19.01.201_ йилда счёт-фактура №3 билан фойдаланишдаги 1 дона компъютер сотилди: бошланғич қиймати – 1 000 000 сўм; жамланган эскириш қиймати – 416 667 сўм; сотиш қиймати (ҚҚС билан) – 700 000 сўм.

3. 26.01.201_ йилда тузилган таъмирлаш далолатномасига асосан цех биносини жорий таъмирлашга сарфланган қурилиш материаллари ҳисобдан чиқарилди – 500 000 сўм.

4. 31.01.201_ йилда қурилиши битказилган янги иншоат қабул қилиш-топшириш далолатномаси асосида фойдаланишга топширилди: бошланғич қиймати – 19 400 000 сўм.

5. 31.01.201_ йилда ўтказилган асосий воситаларнинг навбатдан ташқари инвентаризациясида корхона экспедитори жавобгарлигидаги сотовый телефоннинг йўқлиги аниқланди: бошланғич қиймати – 400 000 сўм; жамланган эскириш суммаси – 85 000 сўм. Раҳбарнинг қарорига кўра, кўрилган зарар экспедитордан ундирилади.

6. 201_ йил январ ойи учун асосий воситаларга эскириш ҳисобланди.

7. 31.01.201_ йилда тақдим этилган тегишли ҳужжатларга кўра 201_ йил январ ойи мобойнида янги қурилаётган иншоатга қуйидаги харажатлар қилинган:

- қурилиш материаллари (прорабнинг қурилиш материаллари сарфи тўғрисидаги ҳисоботи) – 2 000 000 сўм;
- иш ҳақи (наряд, табель ва иш ҳақи ҳисоб-китоби) – 1 000 000 сўм;
- ягона ижтимоий тўлов 25% (иш ҳақи ҳисоб-китоби) – ? сўм;
- бошқа корхоналар томонидан кўрсатилган хизмат (счёт-фактура) – 950 000 сўм.

8. 31.01.201_ йилда қурилиши битказилган янги иншоат қабул қилиш-топшириш далолатномаси асосида фойдаланишга топширилди – 19 400 000 сўм**.**

Талаб қилинади:

1. Юқорида келтирилган асосий воситалар билан боғлиқ операцияларни тасдиқловчи барча бирламчи ҳужжатлар (счёт-фактуралар, қабул қилиш-топшириш далолатномалари, инвентаризация далолатномаси, таъмирлаш далолатномаси)ни тузинг.
2. 201_ йил январ ойи учун асосий воситаларга эскириш ҳисобланг.
3. Юз берган операцияларни «Т» счётларда акс эттиринг;

Услубий кўрсатма:

1. Асосий воситалар билан боғлиқ хўжалик операцияларини тасдиқловчи бирламчи ҳужжатларни тасдиқланган шаклларда тузинг. Бунда етишмайдиган реквизитлар (фамилия, исм, корхона паспорти маълумотлари ва бошқ.)ни мустақил белгиланг.

Инвентаризация далолатномасини тузишда кейс №1 да келтирилган асосий воситалар рўйхатидан фойдаланинг.

2. 201_ йил январ ойи учун асосий воситаларга эскириш ҳисоб-китобини қуйидаги жадвал кўринишида амалга оширинг:

Асосий воситалар бўйича эскириш (амортизация) ҳисоб-китоби
201_ йил январ ойи учун

№	**Асосий воситанинг номи**	**Йиллик амортизация меъёри, %**	**Бошлан-ғич қиймат**	**Эскириш (амортизация) суммаси**		**Корр. счёт**
				Йиллик	**ойлик**	
1	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**
Ишлаб чиқариш асосий воситалари						
	Бино ва иншоатлар	5				
	Юк автомобили	20				
	Станок ва ускуналар	15				
	Жами					
Ноишлаб чиқариш асосий воситалари						
	Бино ва иншоатлар	5				
	Енгил автомобиль	20				
	Компьютерлар	20				
	Офис мебели	15				
	Факс	15				
	Сотовый телефон	15				
	Жами					
	Ҳаммаси					

Изоҳ: а) жадвалнинг ҳар бир қаторида асосий воситанинг алоҳида турлари кўрсатилади;
б) 5 ва 6 – устунлар суммаси вертикалига жамланади;
в) ҳисобланган эскириш (амортизация) суммалари ишлаб чиқариш асосий воситалари бўйича 2010 «Асосий ишлаб чиқаришни ҳисобга олувчи счётлар» га, ноишлаб чиқариш мақсадидаги асосий воситалар бўйича эса 9420 «Маъмурий-бошқарув харажатлари» счётига олиб борилади.

3. Юз берган операцияларни «Т» счётларда акс эттиришдан олдин «Т» счётларни очинг.

Кейс

Юк транспортининг бошланғич қиймати – 32 000 000 сўм, корхона томонидан кўзда тутилган ликвидацион қиймат – 1 000 000 сўм, хизмат муддати – 5 йил, йиллик эскириш меъёри – 20%. Техник паспортида хизмат муддати даврида кўзда тутилган иш ҳажми – 150 000 тонна/км. Машинанинг ҳақиқатда ишлаган иш ҳажми ҳисоб маълумотлари бўйича 1-йилда – 50 000 тонна/км, 2-йилда – 40 000 тонна/км, 3-йилда – 35 000 тонна/км, 4-йилда – 20 000 тонна/км, 5-йилда – 5 000 тонна/км.

Талаб қилинади:

1.Юк транспортига беш йил учун бир маромли, бажарилган иш ҳажмига пропорционал, қолдиқ қийматдан ҳисоблаш ва кумульятив усулларда эскириш ҳисобланг.

Кейс

«Умид» ХКда 201_ йил январ ойида номоддий активлар билан боғлиқ қуйидаги операциялар юз берган:

1. 02.01.201_ йилда ўтказилган бўнак ҳисобидан 1-С программаси сотиб олинди (счёт-фактура №2) ва ўрнатилди: счёт-фактурада кўрсатилган сотиб олиш ва ўрнатиш қиймати-1 000 000 сўм (ҚҚССиз).

2. 31.01.201_ йилда 201_ йил январ ойи учун 1-С программасига эскириш ҳисобланди (хизмат муддати 5 йил белгиланган) - ? сўм.

Талаб қилинади:

1. Юз берган барча операцияларни «Т» счётларда акс эттиринг;

7-Мавзу. МАТЕРИАЛЛАРНИНГ ҲИСОБИ

Ишлаб чиқариш захираларининг моҳияти, турларини «Жадвал» усулида муҳокама қилиш:

Ишлаб чиқариш захиралари		
Моҳияти	***Таркиби***	***Мисоллар***
1.Ишлаб чиқарилаётган маҳсулотларнинг моддий асосини ташкил қилади	1.Хом-ашё ва материаллар	1.Нон и/ч корхонасида ун; 2. …

Кейс

«Умид» ХКда 201_ йил январ ойида ишлаб чиқариш захиралари билан боғлиқ қуйидаги операциялар юз берган:

1. 07.01.201_ йилда таъминотчилардан ўтказилган бўнак ҳисобидан хом-ашё келиб тушди (счёт-фактура №10) ва омборга кирим қилинди. Счёт-фактурада кўрсатилган ҚҚС билан сотиб олиш қиймати – 2 600 000 сўм, шундан ҚҚС-?;

2. 26.01.201_ йилда тузилган таъмирлаш далолатномасига асосан цех биносини жорий таъмирлашга сарфланган қурилиш материаллари ҳисобдан чиқарилди – 500 000 сўм**.**

3. 31.01.201_ йилда материаллар чиқим қилинди (забор варақаси): асосий ишлаб чиқаришга – 16 000 000 сўм, ёрдамчи ишлаб чиқаришга – 3 000 000 сўм, реклама учун 1 500 000 сўм.

4. 31.01.201_ йилда ёқилғи ҳисобдан чиқарилди (ёқилғи тарқатиш реестри): асосий ишлаб чиқаришга – 1 200 000 сўм, хизмат автомобилига – 900 000 сўм.

5. 31.01.201_ йилда хўжалик инвентарлари ҳисобдан чиқарилди (талабномалар): асосий ишлаб чиқаришга – 1 600 000 сўм, маъмурий мақсадларга – 1 100 000 сўм, савдони ташкил этишга – 800 000 сўм.

6. 31.01.201_ йилда капитал қурилишга сарфланган қурилиш материаллари ҳисобдан чиқарилди – 2 000 000 сўм**.**

Талаб қилинади:

1. Юз берган 1-5-операциялардаги бирламчи ҳужжатларни тузинг;
2. Юз берган барча операцияларга бухгалтерия ёзувларини беринг.

Услубий кўрсатмалар:

1.Бирламчи ҳужжатлар тасдиқланган шаклларда тузилади. Унда етишмайдиган маълумотлар мустақил равишда қўйилади.

а) Счёт-фактураларни қуйидаги шаклда тузиш тавсия этилади:

СЧЕТ-ФАКТУРА №__
201_ йил __ январ

Таъминотчи: _____ **Харидор: _____**
Адрес: _____ **Адрес: _____**
Телефон: _____ **Телефон: _____**
Ҳисоб-китоб счёти, банк номи ва коди: **Ҳисоб-китоб счёти, банк номи ва коди:**
_____ **_____**
_____ **_____**
СТИР:_____ ОКОНХ Коди _____ **СТИР:_____ОКОНХ Коди _____**

№	Товар номи	Ўлч. бир.	Сони	Нархи	Қиймати	ҚҚС		ҚҚС билан бирга қиймати
						Ставка	Сумма	
	Сумма сўз билан:							

Жўнатилди: **Қабул қилинди:**

_____ _____
корхона номи корхона номи

директори _____ _____
ф.и.о., имзо лавозими, ф.и.о., имзо

_____
Мухр ишончнома №, берилган санаси

б) Забор варағини қуйидаги шаклда тузиш тавсия этилади:

Забор варағи
201_ йил _____ ойи учун

Сана	Материал турлари						Олдим	
	Материал1		Материал2		Материал3			
	Ўлч. бир.	Миқ-дори	Ўлч. бир.	Миқ-дори	Ўлч. бир.	Миқ-дори	Ф.и.о	Имзо
1								
2								
3								
31								
Жами								

Моддий жавобгар: Омбор мудири, _____ _____
Ф.и.о имзо

в) Ёқилғи тарқатиш реестрини қуйидаги шаклда тузиш тавсия этилади:

Ёқилғи тарқатиш реестри
201 _ йил _____ учун

Сана	Машинанинг давлат рақами	Хайдовчи Ф.И.Ш.	Ёқилғи тури	Ўлчов бирлиги	Миқдори	Имзо

Моддий жавобгар: Ёқилғи тарқатувчи, _____ _____
Ф.и.о имзо

г) Талабномани қуйидагича ёзиш тавсия этилади:

_____ директори
Корхона номи

_____ га
Ф.и.о

Талабнома

_____ Сиздан _____ учун қуйидаги
бўлим, цех номи ёки номери фойдаланиш предмети
хўжалик инвентарлари беришга кўрсатма беришингизни сўрайди:

1. _____, _____
номи миқдори
2. _____, _____
номи миқдори

…

_____ **бошлиғи** _____ _____
бўлим, цех номи ёки номери имзо ф.и.о

201_ йил «__» _____

8-Мавзу. КАССАДАГИ, ҲИСОБ РАҚАМИДАГИ ҲАМДА БОШҚА СЧЕТЛАРДАГИ ПУЛ МАБЛАҒЛАРИНИНГ ҲИСОБИ

Кейс

«Умид» ХКда 201_ йил январ ойида пул маблағлари билан боғлиқ қуйидаги операциялар юз берган:

1. 10.01.201_ йилда ҳисоб-китоб счётидан иш ҳақи тарқатиш учун №235689 чек билан нақд пул олиб келинди ва кирим касса ордери №1 билан кассага кирим қилинди - 5 600 000 сўм;

2. 10.01.201_ йилда тўлов қайдномаси №1 билан ходимларга иш ҳақи тарқатилди ва унга чиқим касса ордери №1 тузилди – 5 000 000 сўм;

3. 11.01.201_ йилда харидорлардан тўлов топшириқномаси №12 билан дебиторлик қарз келиб тушди (банк кўчирмаси) – 14 000 000 сўм;

4. 13.01.201_ йилда депонент қилинган иш ҳақи ҳисоб-китоб счётига топширилди ва унга чиқим касса ордери №2 тузилди – 600 000 сўм;

5. 15.01.201_ йилда бюджет олдидаги солиқ бўйича мажбуриятлар ҳисоб-китоб счётидан тўлов топшириқнома №1, 2, 3 ва 4 асосида ўтказиб берилди, жами – 3 200 000 сўм: шундан:

- фойда солиғи бўйича – 1 680 000 сум;
- мол-мулк солиғи бўйича – 520 000 сум;
- ободонлаштириш ва инфрасруктурани ривожлантириш солиғи бўйича – 200 000 сум;
- даромад солиғи бўйича – 800 000 сум.

6. 16.01.201_ йилда ижтимоий суғурта фондларига қарздорлик ҳисоб-китоб счётидан тўлов топшириқнома №5, 6, 7, 8, ва 9 асосида ўтказиб берилди, жами – 2 440 000 сўм: шундан:

- иш ҳақига нисбатан ажратма (25%) – 1 980 000 сум;
- иш ҳақидан ушланма (4,5%) – 140 000 сум;
- соф тушумга нисбатан пенсия фондига ажратма (1,6 %) – 140 000 сум;
- соф тушумдан йўл фондига ажратма (1,4 %) – 130 000 сум;
- мактаб таълимини ривожлантириш фондига ажратма (0,5 %) – 50 000 сўм.

7. 19.01.201_ йилда таъминотчилар олдидаги кредиторлик қарз тўлов топшириқномаси №10 билан ўтказиб берилди – 11 200 000 сўм;

8. 20.01.201_ йилда қуйидаги кредиторлик қарзлар ўтказиб берилди:

- ижара бўйича (тўлов топшириқнома №11) – 800 000 сум;
- кредит фоизлари бўйича (тўлов топшириқнома №12) – 1 600 000 сум;
- ҳисобдор шахслар олдидаги қарздорлик (тўлов топшириқнома №13) – 240 000;
- электросетдан (тўлов топшириқнома №14) – 2 000 000 сум;
- горгаздан (тўлов топшириқнома №15) – 1 000 000 сум;
- телефон учун (тўлов топшириқнома №16) – 320 000 сум;
- сотовой телефон учун (тўлов топшириқнома №17) – 280 000 сум;
- сув учун (тўлов топшириқнома №18) – 760 000 сум;
- темир йўлдан (тўлов топшириқнома №19) – 2 200 000 сум,

9. 21.01.201_ йилда харидорлардан кредиторлик қарз келиб тушди – 36 000 000 сўм;

10. 21.01.201_ йилда шўъба корхонага 2 йил муддатга кредит ўтказиб берилди (Тўлов топшириқнома №20) -3 000 000 сўм;

11. 21.01.201_ йилда сафар харажатлари учун бўнак берилди (чиқим касса ордери №3) – 120 000 сўм;

12. 31.01.201_ йилда банк хизматлари учун ушлаб қолинди – 500 000 сўм;

13. 31.01.201_ йилда кассада инвентаризация ўтказилди ва камомад аниқланди (инвентаризация далолатномаси) – 3 000 сўм.

Талаб қилинади:

1.Юз берган касса операциялари бўйича кирим ва чиқим касса ордерларини тузинг;

2.Тузилган кирим ва чиқим касса ордерларини «Кирим ва чиқим касса ордерларини қайд этиш китоби» га ёзинг;

3.201_ йил январ ойи учун касса ҳисоботини тузинг;

4.Кассани инвентаризация қилиш далолатномасини тузинг;

5.Банкдаги ҳисоб-китоб счётида юз берган операцияларнинг 2-3 таси бўйича тўлов топшириқномасини тузинг;

6.Юз берган барча операцияларга бухгалтерия ёзувларини беринг.

Услубий кўрсатмалар:

1.Бирламчи ҳужжатлар тасдиқланган шаклларда тузилади. Унда етишмайдиган маълумотлар мустақил равишда қўйилади.

Кирим ва чиқим касса ордерлари уларнинг тасдиқланган шаклида қуйидагича тузилади:

КИРИМ КАССА ОРДЕРИ

Ташкилот_____ КИРИМ КАССА ОРДЕРИ №__ «___» _____200__й Кор. счёт суб.счёт сумма Қабул қилинди Асос:_____ _____ _____ _____ Сумма сўз билан _____ Бош бухгалтер_____ Кассир _____	Ташкилот_____ Кирим касса ордерига квитанция №__ Қабул қилинди_____ _____ _____Асос: _____ _____ _____ _____ _____ Сумма сўз билан_____ «___»_____200__й Бош бухгалтер:_____ Кассир:_____

ЧИҚИМ КАССА ОРДЕРИ №____

Сана	Ой

	Корр. счёт, субсчёт	Аналитик ҳисобнинг коди	Сумма	Мақсадли ишлатилиш коди

Берилди_____
ф.и.ш
_____
Асос_____
_____
_____ сўм _____ тийин
сўз билан
Илова_____

*Рахбар*_____ *Бош бухгалтер*_____
Олдим_____
сумма, сўз билан
«___» _____ 200_ йил Имзо_____
_____
(Олувчининг шахсини тасдиқловчи ҳужжатнинг номи, номери ва берилган вақти)
Бердим кассир_____

2.«Кирим ва чиқим касса ордерларини қайд этиш китоби»ни тасдиқланган шаклда, яъни қуйидагича юритиш тавсия этилади:

КИРИМ ВА ЧИҚИМ КАССА ОРДЕРЛАРИНИ ҚАЙД ЭТИШ КИТОБИ

№	Сана	Кимдан олинди	Асос	Сумма	№	Сана	Кимга берилди	Нима берилди ва асос	Сумма

3.Касса ҳисоботини қуйидаги шаклда тузиш тавсия этилади:

КАССА ҲИСОБОТИ

200_ йил _____ ойи учун

Ҳужжат №	Пул кирими ва чиқими	Корр. счётлар	Кирим	Чиқим
Бош қолдиқ				
31.				
Жами				
Охирги қолдиқ				

Ҳисоботга _____ кирим касса ордери, _____ чиқим касса ордери илова қилинган

Кассир: _____ _____

имзо ф.и.ш.

Бош ҳисобчи: : _____ _____

имзо ф.и.ш.

4.Кассани инвентаризация қилиш далолатномаси қуйидаги мазмунда тузилади:

Инв-15 шакл

НАҚД ПУЛ МАБЛАҒЛАРИ ИНВЕНТАРИЗАЦИЯСИ ДАЛОЛАТНОМАСИ

Ташкилот: _____

Сана: «__» _____ 200_ йил

Вақти: соат ____

ТИЛХАТ

Инвентаризация ўтказиш олдидан тузилган ҳисоботга барча кирим касса ордлерлари ва чиқим касса ордерлари киритилган, улар бухгалтерияга топширилган. Инвентаризацияни бошлашга эътирозим йўқ.

Кассир: _____ _____

имзо ф.и.ш.

Инвентаризацияда қуйидагилар аниқланди:

1. Нақд пуллар: _____сўмлик _____дона, жами _____ сўм;
2. _____ : _____сўмлик _____дона, жами _____ сўм;
3. _____ : _____сўмлик _____дона, жами _____ сўм;

ЖАМИ: _____

сўз билан

Ушбу далолатномада кўрсатилган нақд пул маблағлари менинг жавобгарлигимда.

Кассир: _____ _____

имзо ф.и.ш.

Ҳисобот маълумотлари бўйича _____ сўм

Инвентаризация натижалари:

Камомад _____ сўм;

сўз билан

Ортиқча _____ сўм.

сўз билан

Охирги касса ордерларининг тартиб рақамлари:

Кирим касса ордери №_____

Чиқим касса ордери №_____

Комиссия аъзолари:

_____	_____	_____
лавозими	ф.и.ш.	имзо
_____	_____	_____
лавозими	ф.и.ш.	имзо
_____	_____	_____
лавозими	ф.и.ш.	имзо

Корхона раҳбарининг қарори: _____

_____

_____

_____

Раҳбар: _____ _____

имзо ф.и.ш

5. Тўлов топшириқномаси қуйидаги шаклда тузиш тавсия этилади:

ТЎЛОВ ТОПШИРИҚНОМАСИ № ☐

САНАСИ ☐

Тўловчининг Номи ☐

ДЕБЕТ

Тўловчининг х/р ☐ ***СТИР*** ☐

Тўловчи Банкининг номи ☐ Тўловчининг банки Коди ☐

СУММА _____

_____

Олувчининг Номи ☐

КРЕДИТ

Олувчининг х/р ☐ ***СТИР*** ☐

Олувчи Банкининг номи ☐ Олувчининг банки Коди ☐

Сўз билан _____

Тўлов мақсади

_____

_____

Раҳбар		Бош ҳисобчи	

М.Ў.

	Текширилган		Маъқулланган		Банк томонидан ўтказилган		
	БАНК	Имзо		имзо		БАНК	Имзо

9-Мавзу. МОЛИЯВИЙ ИНВЕСТИЦИЯЛАРНИНГ ҲИСОБИ

Молиявий инвестицияларнинг тавсифи, таснифи ва хусусиятларини очишга қаратилган «тармоқ» чизмаси.

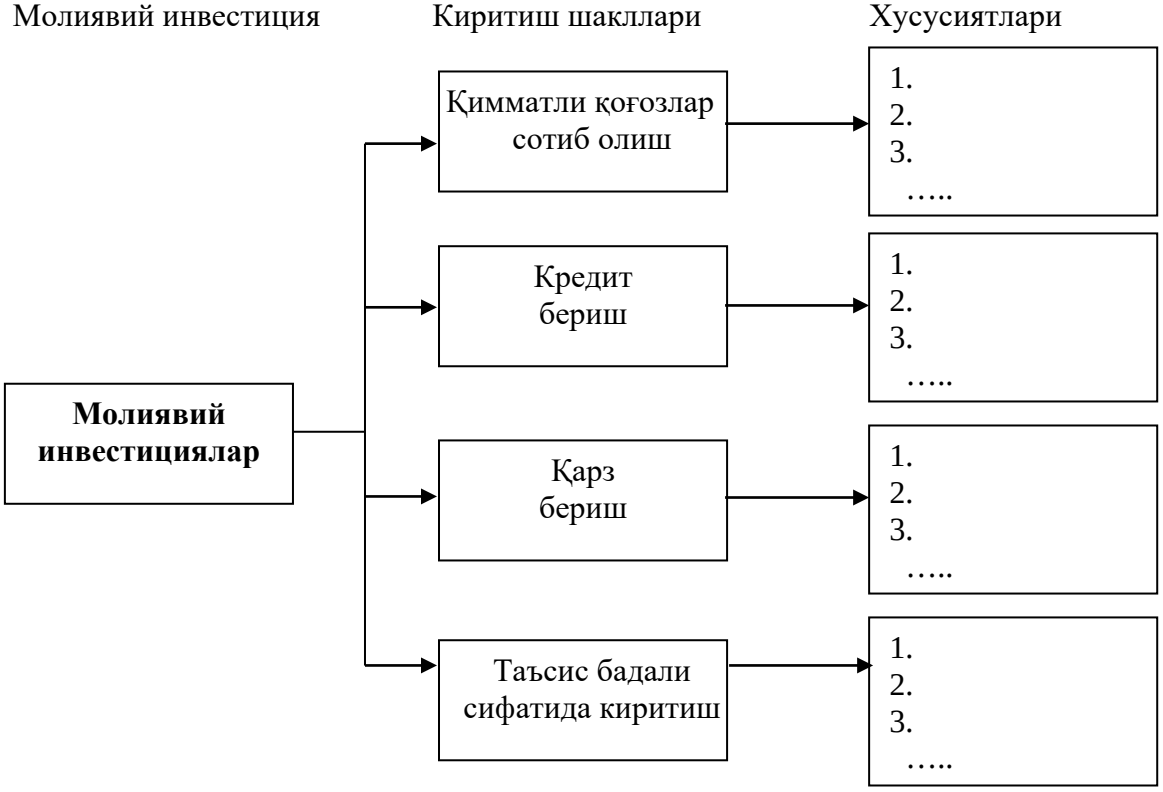

Кейс

«Умид» ХКда 201_ йил январ ойида молиявий инвестициялар билан боғлиқ қуйидаги операциялар юз берган:

1. 12.01.201_ йилда банкдан сотиб олинган акциялар учун дивидент ҳисобланганлиги тўғрисида маълумотнома олинди – 500 000 сўм;

2. 20.01.201_ йилда банкдан олиниши керак бўлган дивидентнинг ўрнига акция келиб тушди – 500 000 сўм;

3. 21.01.201_ йилда шўъба корхонага 2 йил муддатга кредит берилди (банк кўчирмаси) -3 000 000 сўм;

4. 31.01.201_ йилда шўъба корхонага берилган қарз учун фоиз ҳисобланди (шартномага кўра кредитнинг фоиз ставкаси йиллик 24 %) - ? сўм;

Талаб қилинади:

1. Юз берган барча операцияларга бухгалтерия ёзувларини беринг;

Услубий кўрсатма:

1. Шўъба корхонага берилган кредит бўйича олинадиган фоиз суммаси қуйидаги формула асосида топилади:

$$Фс = \frac{Ас * S * К}{100\% * 365}$$

Бу ерда: Фс – фоиз суммаси; Ас – асосий қарз суммаси; S – йиллик фоиз ставкаси; К - фоиз ҳисобланадиган ҳисобот даври кунлари сони; 365 – ҳисобот йилидаги ўртача кунлар сони.

Изоҳ: а) Қарз берилган кун биринчи кун ҳисобланади;

б) фоиз ҳисобланадиган кунлар сони календарга мувофиқ аниқланади.

10-Мавзу. МЕҲНАТ ВА ИШ ҲАҚИНИНГ ҲИСОБИ

Маркетологга вақтбай иш ҳақи ҳисоблаш учун қуйидаги маълумотлар берилган:

- штатлар жадвалида белгиланган иш ҳақи суммаси – 1 500 000;
- январ ойидаги иш кунлари сони – 25;
- ҳақиқатда ишлаган кунлари – 22;
- 2 мин. оклад (1 мин. оклад 130 240 сўм) моддий ёрдам ҳисоблаш тўғрисида раҳбарнинг буйруғи мавжуд – ?;
- ҳар ой электр энергия учун иш ҳақидан ушлаб қолиш тўғрисида ходимнинг аризаси мавжуд – 50 000.

Берилганлар асосида аниқланг:

1.Январ ойи учун асосий иш ҳақи суммасини аниқланг ва унга бухгалтерия ёзувини беринг:

2.Моддий ёрдам суммасини аниқланг ва унга бухгалтерия ёзувини беринг:

3.Иш ҳақидан олинадиган даромад солиғи суммасини аниқланг (солиқ ставкалари: 7,5, 17, 23 %) ва бухгалтерия ёзувини беринг:

4.Иш ҳақидан пенсия фондига ушланма суммасини аниқланг (7,5 %) ва бухгалтерия ёзувини беринг:

5.Электр энергияси учун иш ҳақидан ушланма суммасига бухгалтерия ёзувини беринг:

6.Қўлга тегадиган суммани аниқланг:

11-Мавзу. ҚИСҚА ВА УЗОҚ МУДДАТЛИ МАЖБУРИЯТЛАРНИНГ ҲИСОБИ

Кейс

«Умид» ХКда 201_ йил январ ойида мажбуриятларга оид қуйидаги операциялар юз берган:

1. 02.01.201_ йилда ўтказилган бўнак ҳисобидан 1-С программаси сотиб олинди (счёт-фактура №2) ва ўрнатилди: счёт-фактурада кўрсатилган сотиб олиш ва ўрнатиш қиймати-1 000 000 сўм (ҚҚСсиз**.**

2. 07.01.201_ йилда таъминотчилардан ўтказилган бўнак ҳисобидан хом-ашё келиб тушди (счёт-фактура №10) ва омборга кирим қилинди. Счёт-фактурада кўрсатилган ҚҚС билан сотиб олиш қиймати – 2 600 000 сўм, шундан ҚҚС-?;

3. 19.01.201_ йилда таъминотчилар олдидаги кредиторлик қарз тўлов топшириқномаси №10 билан ўтказиб берилди – 11 200 000 сўм;

4. 19.01.201_ йилда банкдан узоқ муддатли кредит олинди – 100 000 000 сўм;

5. 19.01.201_ йилда олинган узоқ муддатли банк кредитининг жорий қисми қисқа муддатли мажбуриятларга ўтказилди – 9 000 000 сўм;

6. 20.01.201_ йилда қуйидаги кредиторлик қарзлар ўтказиб берилди:

- ижара бўйича (тўлов топшириқнома №11) – 800 000 сум;
- кредит фоизлари бўйича (тўлов топшириқнома №12) – 1 600 000 сум;
- ҳисобдор шахслар олдидаги қарздорлик (тўлов топшириқнома №13) – 240 000;
- электросетдан (тўлов топшириқнома №14) – 2 000 000 сум;
- горгаздан (тўлов топшириқнома №15) – 1 000 000 сум;
- телефон учун (тўлов топшириқнома №16) – 320 000 сум;
- сотовой телефон учун (тўлов топшириқнома №17) – 280 000 сум;
- сув учун (тўлов топшириқнома №18) – 760 000 сум;
- темир йўлдан (тўлов топшириқнома №19) – 2 200 000 сум,

7. 29.01.2011 йилда таъсисчилар йиғилиши қарорига асосан тақсимланмаган фойданинг 80 %и таъсисчиларга дивиденд сифатида тақсимланди – 7 331 200 сўм;

8. 31.01.201_ йилда Электросетдан счёт олинди: асосий ишлаб чиқариш цехларига – 700 000 сум, ёрдамчи цехларга – 200 000 сум, хизмат кўрсатувчи хўжаликларга – 100 000 сум**.**

9. 31.01.201_ йилда шаҳар газтаъминот корхонасидан счёт олинди: ишлаб чиқариш цехларига – 300 000 сум, ёрдамчи цехларга – 120 000 сум**.**

10. 31.01.201_ йилда сувоқовадан счёт олинди: ишлаб чиқариш цехларига – 200 000 сум, ёрдамчи цехларга – 40 000 сум**.**

Талаб қилинади:

1.Юз берган хўжалик операцияларига бухгалтерия ёзувларини беринг.

12-Мавзу. МАҲСУЛОТ СОТИШ, ХИЗМАТЛАР КЎРСАТИШ ВА ИШ БАЖАРИШНИНГ ҲИСОБИ

Кейс

«Умид» ХКда 201_ йил январ ойида тайёр маҳсулотлар билан боғлиқ қуйидаги операциялар юз берган:

1. 03.01.201_ йилда счёт-фактура №1 билан 375 дона тайёр маҳсулот (деталь) сотилди – ? сўм (ҚҚСсиз), ҚҚС суммаси – ? сўм.
2. 17.01.201_ йилда счёт-фактура №2 билан 250 дона тайёр маҳсулот (деталь) сотилди – ? сўм (ҚҚСсиз), ҚҚС суммаси – ? сўм (бир қисми олинган бўнак ҳисобидан).
3. 23.01.201_ йилда ишчиларнинг сафар харажатлари ҳисобдан чиқарилди: ишлаб чиқариш цехларига –70 000 сум, ёрдамчи цехларга – 50 000 сум.
4. 28.01.201_ йилда 100 дона тайёр маҳсулот (деталь) счёт-фактура №4 билан болалар уйига бепул берилди - ? сўм (ҚҚСсиз), ҚҚС суммаси - ? сўм.
5. 31.01.201_ йилда материаллар чиқим қилинди (забор варақаси): асосий ишлаб чиқаришга – 16 000 000 сўм, ёрдамчи ишлаб чиқаришга – 3 000 000 сўм, реклама учун 1 500 000 сўм.
6. 31.01.201_ йилда ёқилғи ҳисобдан чиқарилди (ёқилғи тарқатиш реестри): асосий ишлаб чиқаришга – 1 200 000 сўм, хизмат автомобилига – 900 000 сўм.
7. 31.01.201_ йилда хўжалик инвентарлари ҳисобдан чиқарилди (талабномалар): асосий ишлаб чиқаришга – 1 600 000 сўм, маъмурий мақсадларга – 1 100 000 сўм, савдони ташкил этишга – 800 000 сўм.
8. 31.01.201_ йилда ишчиларга иш ҳақи ҳисобланди: асосий ишлаб чиқариш ходимларига – 7 000 000 сўм, ёрдамчи ишлаб чиқариш ходимларига – 1 200 000 сўм.
9. 31.01.201_ йилда ишчилар иш ҳақисидан ягона ижтимоий ажратма (25%) ҳисобланди: асосий ишлаб чиқариш ходимлари учун - ?, ёрдамчи ишлаб чиқариш ходимлари учун-?.
10. 31.01.201_ йилда ишлаб чиқариш асосий воситаларига эскириш ҳисобланди – 500 000 сўм;
11. 31.01.201_ йилда Электросетдан счёт олинди: асосий ишлаб чиқариш цехларига – 700 000 сум, ёрдамчи цехларга – 200 000 сум, хизмат кўрсатувчи хўжаликларга – 100 000 сум.
12. 31.01.201_ йилда шаҳар газтаъминот корхонасидан счёт олинди: ишлаб чиқариш цехларига – 300 000 сум, ёрдамчи цехларга – 120 000 сум.
13. 31.01.201_ йилда сувоқовадан счёт олинди: ишлаб чиқариш цехларига – 200 000 сум, ёрдамчи цехларга – 40 000 сум.
14. 13. 31.01.201_ йилда ёрдамчи ишлаб чиқариш харажатлари асосий ишлаб чиқариш харажатларига олиб борилди - ?
15. 31.01.201_ йилда январ ойи мобойнида сотилган ва бепул берилган тайёр маҳсулотлар таннархи ҳисобдан чиқарилди - ? сўм.

Қўшимча маълумотлар:

1. 01.01.201_ йилга тайёр маҳсулот (деталь) қолдиғи – 1 280 дона ёки 80 000 000 сўм (кейс №1га қаранг);
2. 201_ йил январ ойида ишлаб чиқаришдан жами 625 дона тайёр маҳсулот (деталь) олинди.
3. Тайёр маҳсулот (деталь)лар 1 донасининг сотиш баҳоси – 80 000 сўм.
4. 01.01.201_ йилга тугалланмаган ишлаб чиқариш – 11 600 000 сўм (кейс №1га қаранг);
5. 31.01.201_ йилга тугалланмаган ишлаб чиқариш – 15 200 000 сўм;

Талаб қилинади:

1. Юз берган барча операцияларга бухгалтерия ёзувларини беринг;
2. 201_ йил январ ойида ишлаб чиқаришдан олинган тайёр маҳсулот (деталь)лар таннархини калькуляция қилинг;
3. 201_ йил январ ойи учун товар балансини тузинг ва шу асосда январ ойи мобойнида ҳисобдан чиқарилган тайёр маҳсулотлар таннархини аниқланг.

Услубий кўрсатмалар:

1. 201_ йил январ ойида ишлаб чиқаришдан олинган тайёр маҳсулот (деталь)лар таннархини калькуляция қилиш учун, дастлаб ой мобойнида қилинган барча ишлаб чиқариш харажатлари 2010 «Асосий ишлаб чиқариш харажатлари» счётининг дебет томонида жамланади. Сўнгра қуйидаги формула ёрдамида 1 дона тайёр маҳсулот (деталь)нинг таннархи (Тн) аниқланади:

$$Тн = \frac{БҚ+ДО-ОҚ}{ТМ},$$

Бу ерда: БҚ, ДО, ОҚ - мос равишда 2010 счётнинг бош қолдиғи, дебет обороти ва охирги қолдиғи;

ТМ – ой мобойнида олинган тайёр маҳсулотлар миқдори.

2. 201_ йил январ ойи учун товар балансини қуйидаги шаклда тузиш тавсия этилади:

Тайёр маҳсулот (товар) баланс

Кўрсаткичлар	Таннархи бўйича	Сотиш баҳоси бўйича	Фарқи (+,-)
1. Давр бошига қолдиқ			
2. Ишлаб чиқаришдан олинган маҳсулот			
3. Қайта баҳолаш суммаси			
4.Жами сотишга тайёр маҳсулот (1+2+3)			
5. 1 сўмлик маҳсулотга тўғри келадиган харажат			
6. Сотилган тайёр маҳсулот			
7.Давр охиридаги қолдиқ			

13-Мавзу. КАПИТАЛ, ФОНДЛАР ВА МОЛИЯВИЙ НАТИЖАЛАРНИНГ ҲИСОБИ

Кейс.

«Умид» ХКда 201_ йил январ ойида хусусий капиталга оид қуйидаги операциялар юз берган:

1. 29.01.2011 йилда таъсисчилар йиғилиши қарорига асосан тақсимланмаган фойданинг 80 %и таъсисчиларга дивиденд сифатида тақсимланди – 7 331 200 сўм**.**
2. 29.01.2011 йилда таъсисчилар йиғилиши қарорига асосан тақсимланмаган фойданинг 20 %и резерв капиталига ўтказилди – 1 832 800 сўм;

Талаб қилинади:

1.Юз берган хўжалик операцияларига бухгалтерия ёзувларини беринг

Даромадлар, харажатлар ва якуний молиявий натижаларнинг тавсифи ва таснифини «Жадвал» усулида муҳокама қилиш:

Даромадлар		
Тавсифи	***Таснифи***	***Таркиби***

Харажатлар		
Тавсифи	***Таснифи***	***Таркиби***

Якуний молиявий натижа кўрсаткичлари		
Тавсифи	***Таснифи***	***Аниқлаш тартиби***

Кейс

Корхона 201_ йилда қуйидаги натижаларга эришган:

- сотишдан олинган тушум (ҚҚС билан) – 420 000 000 сўм;
- сотилган маҳсулотлар таннархи – 350 000 000 сўм;
- маъмурий харажатлар – 12 000 000 сўм;
- сотиш харажатлари – 7 000 000 сўм;
- бошқа операцион харажатлар – 20 000 000 сўм,
  шундан солиқ базасига қайта қўшиладигани – 1 000 000 сўм;
- асосий воситаларни сотишдан олинган фойда – 5 000 000 сўм;
- олинган дивидендлар (солиқ ундирилганлиги тўғрисида маълумотнома
  мавжуд) – 2 000 000 сўм;
- беғараз олинган мол-мулк – 3 000 000 сўм;
- узоқ муддатли ижарадан олинган даромадлар – 1 500 000 сўм;
- ундирилган жарима ва пенялар – 800 000 сўм;
- тўланган фоизлар – 700 000 сўм;
- ижобий курс фарқи – 1 200 000 сўм;
- солиқ бўйича имтиёзлар –2 000 000 сўм.

Фойда (даромад) солиғи 8%, инфраструктурани ривожлантириш ва ободонлаштириш солиғи 7 % ставкада ундирилади.

Талаб қилинади:

1. 201_ йилнинг соф фойдасини аниқланг.

14-мавзу: СОЛИҚЛАР ВА БОШҚА МАЖБУРИЙ ТЎЛОВЛАРНИНГ ҲИСОБИ

Кейс

«Аббоб» МЧЖнинг 201_ йилги хўжалик фаолиятининг натижалари тўғрисида маълумотлар:

Тайёр маҳсулотларни сотишдан олинган даромад –120 000 000 сўм, сотилган маҳсулотлар таннархи 80 000 000 сўм, маъмурий харажатлар – 10 800 000 сўм, сотиш харажатлари – 5 000 000 сўм, бошқа операцион харажатлар – 3 000 000 сўм, асосий воситаларни сотишдан олинган фойда – 5 000 000 сўм, ундирилган жарима ва пенялар – 1 500 000 сўм, беғараз олинган мол-мулк – 3 000 000 сўм, узоқ муддатли ижарадан олинган даромадлар – 3 000 000 сўм, олинган дивидендлар – 2 000 000 сўм, тўланган фоизлар – 3 000 000 сўм, ижобий курс фарқи 200 000 сўм, солиқ базасига қайта қўшиладиган харажатлар – 2 500 000 сўм, солиқ бўйича имтиёзлар –100 000 сўм.

Олинган фоиз ва дивидендлар бўйича тўлов манбаида солиқ олинганлиги тўғрисида маълумотнома мавжуд.

Талаб қилинади:

1.Фойда солиғини 8 % миқдорида ҳисобланг ва унга бухгалтерия ёзувини беринг;

2.Ободонлаштириш ва инфраструктурани ривожлантириш солиғини 7 % миқдорида ҳисобланг ва унга бухгалтерия ёзувини беринг.

Кейс

«Аббоб» МЧЖнинг мол-мулки тўғрисида маълумотлар:

Минг сўмда

Мол-мулк	1.01.	1.02.	1.03.	1.04.	1.05.	1.06.	1.07.
Асосий воситалар	1121580	1121563	1121540	1148860	1148450	1148030	1147752
Ўрнатилмаган жиҳозлар	-	-	-	-	-	-	-
Тугалланмаган қурилиш	102 564	109 870	116 230	127 520	152 460	164 584	174 690

Қўшимча маълумотлар:

1.Тугалланмаган қурилиш объекти қурилиш лойиҳасига мувофиқ 1.05.201_ й. дан ишга туширилиши кўзда тутилган;

2.Мол-мулк солиғининг йиллик ставкаси 3,5 %, вақтида ишга туширилмаган объектлар учун 7 %.

3. 201_ йилнинг 1-чораги учун бюджетга тўланган мол-мулк солиғи суммаси – 9 935 000 сўм.

Талаб қилинади:

1.201_ йилнинг 2-чораги учун мол-мулк солиғи суммасини аниқланг ва унга бухгалтерия ёзувини беринг.

Кейс

«Аббоб» МЧЖнинг 201_ йил январ ойидаги давлатнинг мақсадли фондларига ажратмаларни ҳисоблаш учун қуйидаги маълумотлар берилган:

- Тайёр маҳсулотларни сотишдан олинган даромад –1 200 000 000 сўм;
- Харид қилинган енгил автомобилнинг харид қиймати – 64 000 000 сўм.

Талаб қилинади:

1.Январ ойи учун барча турдаги давлатнинг мақсадли фондларига ажратма ва ушланмаларни ҳисобланг;

2.Ҳисобланган ажратма ва ушланмаларга бухгалтерия ёзувларини беринг.

15-мавзу. БОШҚАРУВ ҲИСОБИНИНГ НАЗАРИЙ АСОСЛАРИ

“Блиц-сўров” учун саволлар:

Бошқарув ҳисобининг функциялари нималардан иборат?
Бошқарув ҳисобида қўлланиладиган усулларни тавсифланг?
Бошқарув ҳисоби қандай вазифаларни бажаради?
Бошқарув ҳисоби маълумотларидан фойдаланувчилар кимлар?
Бошқарув ҳисобининг асосий принциплари нималардан иборат?

Бўш катакларга бошқарув ҳисоби элементларини ёзинг ва уларга тавсиф беринг

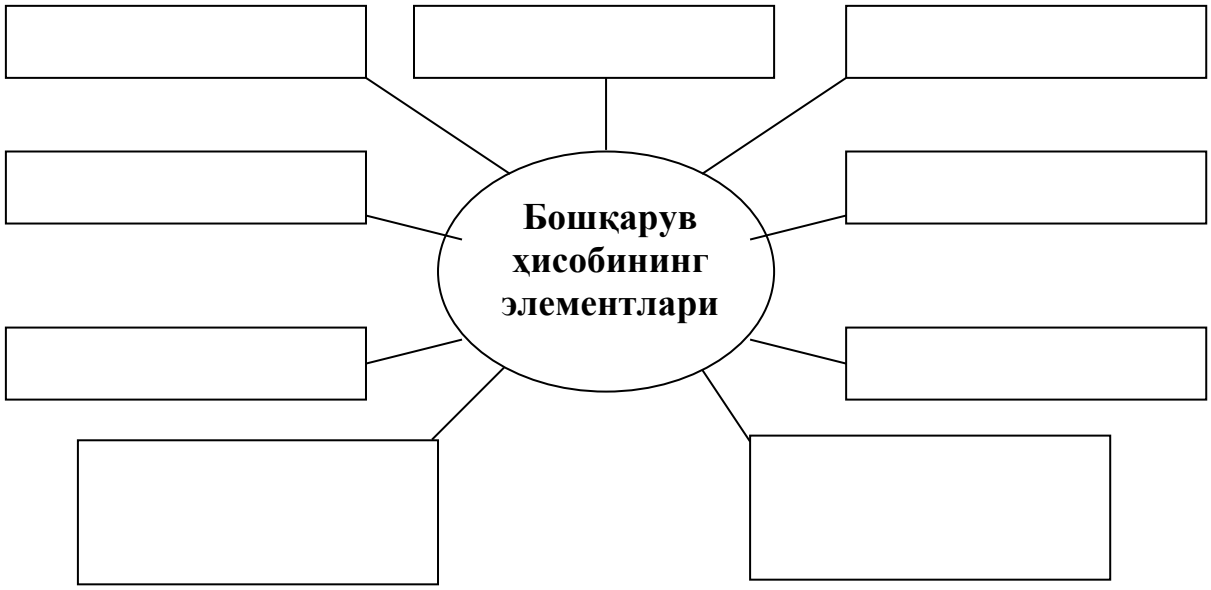

Бошқарув ҳисобининг элементлари

16-мавзу. ХАРАЖАТЛАР ҲИСОБИ, МАҲСУЛОТ, КЎРСАТИЛГАН ХИЗМАТЛАР ВА БАЖАРИЛГАН ИШЛАРНИ КАЛЬКУЛЯЦИЯ ҚИЛИШ

Кейс

“American Oilseeds and grains” МЧЖнинг қуйидаги маълумотлари берилган:

- Материалларнинг бошланғич қолдиғи. 1500.0
- Харид қилинган материалларнинг қиймати 6750.0
- Материалларнинг охирги қолдиғи 4875.0
- Ишлаб чиқариш билан боғлиқ бевосита меҳнат. 1100.0
- Устама ишлаб чиқариш харажатлари (билвосита). 1563.0
- Тугалланмаган ишлаб чиқаришнинг бошланғич қолдиғи. 250.0
- Тугалланмаган ишлаб чиқариш охирги қолдиғи. 150.0
- Тайёр маҳсулотларнинг бошланғич қолдиғи. 55.0
- Тайёр маҳсулотларнинг охирги қолдиғи 65.0

Талаб қилинади:

1.Берилганлар асосида қуйидаги кўрсаткичларни аниқланг:

- ишлаб чиқаришга чиқарилган бевосита материаллари қиймати
- маҳсулотни ишлаб чиқариш таннархи
- ҳисобот даврида ишлаб чиқилган тайёр маҳсулот таннархи
- ҳисоб даврида тайёр маҳсулотларнинг сотиш таннархи

2. 201_ йил 31 декабр ҳолатига ишлаб чиқарилган тайёр маҳсулот таннархи тўғрисидаги ҳисоботни қуйидаги кўринишда тузинг:

Ишлаб чиқарилган тайёр маҳсулот таннархи тўғрисидаги ҳисобот
31 декабр билан якунланадиган 201_ йил учун
Бевосита материал
1 январ ҳолатига материал қолдиғи. . . . .
Материал хариди. .. . . . .
Фойдаланишга мўлжалланган материал. . . . .
Айирилади: 31 декабр ҳолатига материал қолдиғи. .
Фойдаланилган материал қиймати. . . . .
Бевосита меҳнат. . . . .
Устама ишлаб чиқариш харажатлари
Билвосита материал. . . . .
Билвосита меҳнат. . . . .
Техник хизмат кўрсатиш ва таъмирлаш. . . . .
Электр-энергия. . . . .
Амортизация (завод биноси ва асбоб-ускуналар). . .
Бошқа харажатлар. . . . .
Жами завод устама харажатлари. . . . .
Жами ишлаб чиқариш харажатлари. . . . . .
Қўшилади:1 январда тугалланмаган ишлаб чиқариш. . . . . ..
Айирилади: 31 декабрдаги тугалланмаган ишлаб чиқариш. . . . .
Тайёр маҳсулот таннархи. . . . .

17-мавзу. БОШҚАРУВ ҚАРОРЛАРИНИ ҚАБУЛ ҚИЛИШ, БЮДЖЕТЛАШТИРИШ ВА ХАРАЖАТЛАР НАЗОРАТИ

Кейс

Корхонада ўртача 42 ишчи ишлайди. Жорий даврда 7 киши ишдан бўшади ва янги ходимлар билан алмаштирилди. Компанияда барча ишлаб чиқариш ишчиларига асосий соатбай иш ҳақи 92 п.б. Бу норматив ставка ҳисобланади. Бунга қўшимча равишда корхонада мукофатли тўлов тизими ҳам амал қилади. Унга мувофиқ самарадорлик кўрсаткичи 100%дан ошган ҳар бир процентининг ярми миқдорида мукофат ҳисобланиб асосий соатбай ставкасига қўшилади. Масалан, агар самадорлик кўрсаткичи 110% бўлса, демак асосий соатбай стакасига белгиланган ставканинг 5 % (10/2) миқдорида қўшилади, яъни бу 4,6 п.бни ташкил этади (92 п.б. * 5%). У ҳолда соатбай иш ҳақи ставкаси 96,6 п.б. бўлади (92 + 4,6).

Ушбу даврда корхона 114286 бир хил бирликдаги маҳсулотни 4900 соат сарфлаб ишлаб чиқди. Норматив соатда 22 бирлик маҳсулот ишлаб чиқиши талаб этилади.

Талаб этилади:

1.Ишчи кучининг кўнимсизлик коэффициентини ҳисобланг
2.Иш ҳақининг мукофатни ҳисобга олган ҳолда соатбай ставкасини аниқланг
3.Тўғридан-тўғри меҳнат харажатлари бўйича нормативдан фарқини аниқланг.

Кейс

Marston company бўйича келгуси йилда қуйидаги маълумотлар режалаштирилган.

Бюджетлаштирилган харажатлар:		
Тўғридан-тўғри меҳнат		$406,780
Тўғридан-тўғри материал		400,000
Ишлаб чиқариш устама харажатлари:		
Билвосита меҳнат	$160,000	
Билвосита материал	52,000	
Инвентарлар	36,000	
Суғурта	45,000	
Ходимларга моддий ёрдам	98,500	
Амортизация	88,500	480,000
Жами		$1,286,780

Бошқа бюджетлаштирилган маълумотлар:

Машина соатлар	75,000 маш.соат
Тўғридан-тўғри меҳнат соатлари	60,000 меҳ. соат
Маҳсулот бирлиги	30,000 бирлик

Талаб этилади:

Қуйидаги тақсимлаш базаларига асосан устама харажатларни тақсимлаш бюджетлаштирилган ставкасини аниқлаш:

a) Тўғридан-тўғри меҳнат соатлари
b) Машина соатлари
c) Маҳсулот бирлиги
d) Тўғридан-тўғри меҳнат харажатлари
e) Тўғридан-тўғри материал харажатлари
f) Прайм таннарх

Кейс

Palermo Corporation бўйича келгуси йилга маълумотлар режалаштирилган:

Кўрсаткичлар	А	Б
Бюджетлаштирилган бирлик миқдори	4,000	5,000
Маҳсулот бирлигига тўғридан-тўғри меҳнат соатлари	20	24
Бир соат учун тўғридан-тўғри меҳнат харажатлари	$7.00	$7.00
Маҳсулот бирлигига тўғридан-тўғри материаллар	$63.00	$93.60
Устама харажатлар	**$540,000**	

Талаб этилади:

Қуйидаги базалар асосида маҳсулот бирлигига нисбатан устама харажатларни тақсимлаш ставкаси

a) Тўғридан-тўғри меҳнат соатлари

b) Тўғридан-тўғри материал харажатлари

Кейс

Treblinka Manufacturing Company да учта бўлим фаолият юритади: сервис, ишлаб чиқариш ва қадоқлаш. Қуйида якунланган йил учун маълумотлар берилган.

Кўрсаткичлар	Сервис	Ишлаб чиқариш	Қадоқлаш
Ишчиларнинг сони	9	36	15
Активлар қиймати	$40.000	$560.000	$120.000
Тўғридан-тўғри меҳнат соатлари		80,000	30,000
Маҳсулот бирлиги		212,000	188,000
Эгаллаб турган майдони	2,000	18,000	5,000

Харажатлар элементлари	Устама харажат	Тақсимлаш базаси
Супервайзорлар	$ 30,000	Ишчилар сони
Маъмурият	240,000	Ишчилар сони
Амортизация	90,000	Активлар қиймати
Коммунал хизматлар	45,000	Эгаллаб турган майдони

Сервис бўлимининг харажатлари иккита ишлаб чиқариш корхонасига маҳсулот бирлиги базаси асосида тақсимланади.

Талаб қилинади:

1.Харажатларни бўлимларга тақсимлаш ҳамда хизмат кўрсатувчи бўлим харажатларини ишлаб чиқарувчи бўлимларга тақсимлашни акс эттирувчи жадвални тузинг.

18-мавзу. ТРАНСФЕРТ БАҲОЛАР ВА СЕГМЕНТЛАР БЎЙИЧА ҲИСОБОТ

Кейс

ҲЖнинг молиявий натижалар тўғрисидаги ҳисоботи ва унинг муомала сегментлари, (*млн. сўмда)*

Кўрсаткичлар	Товарлар ишлаб чиқариш сегментлари				Жами
	Тиббиёт муассаса-лари учун	Мактабгача тарбия муассасалари учун	Савдо Корхона-лари учун	Умумий овқатланиш корхоналари учун	
1	2	3	4	5	6
1. Сотишдан олинган тушум	39,8	50,8	26,0	132,0	248,6
2. Чегирмалар “-” устамалар “+”	+34,0	+16,8	+10,6	-38,6	+22,8
3. Сотиш-нетто					
4. Сегментларнинг харажатлари	29,2	18,8	17,0	12,6	77,6
5. Сегментларнинг молиявий натижалари	64,2	55,0	49,4	24,0	192,6
6. Тақсимланмаган харажатлар (маъмурий)	19,9	17,2	15,4	7,5	60,0
7. Корхонанинг молиявий натижаси					

Жадвалнинг буш катакларини ҳисобланг.

19-мавзу. МОЛИЯВИЙ ҲИСОБОТ

Кейс

«Аббос» МЧЖ бўйича қуйидаги маълумотлар берилган:

1. 201_ йил 1 январ ҳолатига «Аббос» МЧЖ активлари ва уларнинг ташкил топиш манбалари:

Счётнинг номи	Сумма
Асосий воситалар	80 277 405
Асосий воситалар эскириши	55 871 751
Қимматли қоғозлар (банк акциялари)	100 000
Узоқ муддатли банк кредити	12 700 000
Ёқилғи	705 254
Хом-ашё ва материаллар	18 181 703
Хўжалик инвентарлари	2 415 067
Қурилиш материаллари	41 474
Таъминчиларга тўланадиган счётлар	8 905 600
Тугалланмаган ишлаб чиқариш	12 851 320
Тайёр маҳсулот	10 000 000
Бюджетга солиқлар бўйича қарзлар	6 700 309
Пенсия жамғармасига қарзлар	1 800 506
Йўл фондига қарзлар	1 025 502
Келгуси давр харажатлари	515 430
Олинадиган счётлар	56 120 000
Тўланадиган фоизлар	182 406
Олинган кредитнинг жорий қисми	1 400 000
Таъминотчиларга тўланган бўнаклар	14 600 000
Бюджетга бўнак тўловлари	1 800 000
Ҳисоб-китоб счётидаги пул маблағлари	60 330 405
Кассадаги пул маблағлари	10 000
Харидорлардан олинган бўнаклар	40 500 000
Иш ҳақи бўйича қарзлар	3 475 006
Бошқа кредиторлик қарзлар	4 652 382
Устав капитали	70 000 000
Қайта баҳолаш бўйича резерв капитали	8 450 090
Бепул олинган мулк	3 500 000
Тақсимланмаган фойдаси	38 784 506

2. 201_ йил январ ойи мобойнида қуйидаги хўжалик операциялари юз берган:

№	Операциянинг мазмуни	Сумма	Балансда-ги ўзгариш типи
1	2	3	4
1	Ҳисоб-китоб счётидан иш ҳақи бериш учун пул олинди ва кассага кирим қилинди	3 475 006	
2	Ходимларга иш ҳақи тарқатилди	3 475 006	
3	Дебиторлик қарз келиб тушди	9 600 000	
4	Хом-ашё ўтказилган бўнак ҳисобидан келиб тушди	14 600 000	
5	Таъминотчилар олдидаги кредиторлик қарз ўтказиб берилди	4 905 000	
6	Таъминотчилардан қизил қум келтирилди	90 000	
7	Ишлаб чиқаришга қўйидаги харажатлар қилинди: • Хом-ашё • ишчиларга иш ҳақи • ижтимоий суғуртага ишчилар иш ҳақидан 25 % лик ажратма • асосий воситаларга эскириш ҳисобланди	 5 000 000 3 650 000 ? 700 000	
8	Ишлаб чиқаришдан тайёр маҳсулот олинди	9 000 000	
9	Таъсисчилар йиғилиши қарорига асосан корхонанинг ўтган йилги фойдаси қўйидагича тақсимланди: - таъсисчиларга дивидент - резерв капиталига	 30 000 000 8 784 506	

Талаб қилинади:

1.«Аббос» МЧЖнинг 201_ йил 1 январ ҳолатига бошланғич балансини тузинг.
2. 1 январ ҳолатига «Т» счётларни очинг;
3.Юз берган хўжалик операцияларини «Т» счётларда акс эттиринг ва счётларни ёпинг;
4.Январ ойи учун Бош китобни юритинг;
5.201_ йил январ ойи учун синтетик счётлар бўйича йиғма оборот қайдномасини тузинг;
6.«Аббос» МЧЖнинг 201_ йил 1 феврал ҳолатига ҳисобот балансини тузинг

Услубий кўрсатма:

1.Бошланғич ва ҳисобот баланслар тасдиқланган намунавий бланкаларда тузилади;
2. Бош китобни қуйидаги шаклда юритинг:

Ой	Дебет бўйича оборот				Дебет бўйича жами	Кредит бўйича жами	Қолдиқ	
	___счёт кредитидан	___счёт кредитидан	___счёт кредитидан	ва бошқ.			Дебет	Кредит
Бош қ-қ								
Жами								
Охирги қ-қ								

3.Синтетик счётлар бўйича йиғма оборот қайдномасини қуйидаги шаклда тузиш тавсия этилади.

201_ йил январ ойи учун йиғма оборот қайдномаси

Счет т/р	Счетнинг номи	Бош қолдиқ		Оборот		Охирги қолдиқ	
		Дебет	Кредит	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит
0120							
0130							
…							
….							
….							
9910							
	Жами						

Кейс

«Умид» ХКда 201_ йил январ ойида қуйидагича даромадлар олинган ва харажатлар қилинган:

1. 03.01.201_ йилда счёт-фактура №1 билан 375 дона тайёр маҳсулот (деталь) сотилди – 22 000 000 сўм (ҚҚСсиз), ҚҚС суммаси – ? сўм.

2. 12.01.201_ йилда банкдан сотиб олинган акциялар учун дивиденд ҳисобланганлиги тўғрисида маълумотнома олинди – 500 000 сўм.

3. 17.01.201_ йилда счёт-фактура №2 билан 250 дона тайёр маҳсулот (деталь) сотилди – 13 000 000 сўм (ҚҚСсиз), ҚҚС суммаси – ? сўм.

4. 19.01.201_ йилда счёт-фактура №3 билан фойдаланишдаги 1 дона компъютер сотилди: бошланғич қиймати – 1 000 000 сўм; жамланган эскириш қиймати – 416 667 сўм; сотиш қиймати (ҚҚС билан) – 700 000 сўм.

5. 28.01.201_ йилда 100 дона тайёр маҳсулот (деталь) счёт-фактура №4 билан болалар уйига бепул берилди – 6 000 000 сўм (ҚҚСсиз), ҚҚС суммаси - ? сўм.

6. 31.01.201_ йилда шўъба корхонага берилган қарз учун фоиз ҳисобланди (шартномага кўра кредитнинг фоиз ставкаси йиллик 24 %) – 400 000 сўм;

7. 31.01.201_ йилда материаллар чиқим қилинди (забор варақаси): реклама учун 1 500 000 сўм.

8. 31.01.201_ йилда 201_ йил январ ойи учун 1-С программасига эскириш ҳисобланди (хизмат муддати 5 йил белгиланган) – 30 000 сўм.

9. 31.01.201_ йилда ёқилғи ҳисобдан чиқарилди (ёқилғи тарқатиш реестри): хизмат автомобилига – 900 000 сўм.

10. 31.01.201_ йилда хўжалик инвентарлари ҳисобдан чиқарилди (талабномалар): маъмурий мақсадларга – 1 100 000 сўм, савдони ташкил этишга – 800 000 сўм.

11. 31.01.201_ йилда банк хизматлари учун ушлаб қолинди – 500 000 сўм;

12. 31.01.201_ йилда январ ойи мобойнида сотилган ва бепул берилган тайёр маҳсулотлар таннархи ҳисобдан чиқарилди – 26 000 000 сўм.

13. 31.01.201_ йилда маъмурият ходимларига иш ҳақи ҳисобланди – 1 000 000 сўм

14. 31.01.201_ йилда маъмурият ходимлари иш ҳақисидан ягона ижтимоий ажратма (25%) ҳисобланди – 250 000 сўм

15. 31.01.201_ йилда таъминотчиларга тўланган ҚҚС суммаси бюджет олдидаги ҚҚС бўйича мажбуриятларни камайтиришга олиб борилди – 4 000 000 сўм;

16. 31.01.201_ йилда соф тушумга нисбатан пенсия фондига ажратма ҳисобланди (1,7 %) – 900 000 сўм;

17. 31.01.201_ йилда соф тушумга нисбатан йўл фондига ажратма ҳисобланди (1,4 %) – 800 000 сўм;

18. 31.01.201_ йилда соф тушумга нисбатан таълим ва медицинани ривожлантириш фондига ажратма ҳисобланди (0,5 %) – 300 000 сўм;

20. 31.01.201_ йилда январ ойи учун мол-мулк солиғи ҳисобланди (3,5 %) – 2 500 000 сўм;

21. 31.01.201_ йилда январ ойи учун фойда солиғи ҳисобланди (8 %) – 500 000 сўм;

22. 31.01.201_ йилда январ ойи учун ободонлаштириш ва инфраструктурани ривожлантириш солиғи ҳисобланди (7 %) – 400 000 сўм.

Талаб қилинади:

1. Юз берган хўжалик операцияларини «Т» счётларда акс эттиринг;
2. «Т» счёт маълумотларини Бош китобга ўтказинг;
2. «Умид» ХКнинг январ ойига молиявий натижалар тўғрисидаги ҳисоботини тузинг.

Услубий кўрсатма:

1. Бош китобни қуйидаги шаклда юритинг:

Ой	Дебет бўйича оборот				Дебет бўйича жами	Кредит бўйича жами	Қолдиқ	
	___счёт кредитидан	___счёт кредитидан	___счёт кредитидан	ва бошқ.			Дебет	Кредит
Бош қ-қ								
Жами								
Охирги қ-қ								

2.Молиявий натижалар тўғрисидаги ҳисоботни тасдиқланган намунавий бланкаларда тузинг.